

SAYI:21 HAZİRAN 2025

MUVAKKİT

Aylık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

“

*İnsan büyür beşikte
Mezarda yatmak için.
Ve...
Kahramanlar can verir
Yurdu yaşatmak için...*

H.Nihal Atsız

”

TOPRAĞIN VE RUHUN SANATÇISI: FÜREYA KORAL / **ARİFE SALMAN** - RUH ADAM: HÜSEYİN NİHAL ATSIZ BİR DAVA ADAMININ FIRTINALI HAYATI / **ESRA MOLLA ÇETİN** - **TARİHTE BUGÜN** - OSMAN HAMDİ BEY'İN FIRÇASINDA KUŞAKLAR VE KİMLİKLER / **FATMA TECİRLİ** - ALKAN İLE KAPUTAŞ'IN ARASI: HALİL'İN TÜRKÜSÜ / **FATMA TECİRLİ** - KADIN YAZARLARIN ANNESİ HALİDE NUSRET ZORLUTUNA / **TAYYİBE DUYGU SAÇAR** - RÜZGARİ DİZGİNLEYEN ÇOCUK / **DİLAN ÇETİNKAYA** - SOKAĞI EDEBİYATA TAŞIYAN YAZAR: HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR / **MURAT AŞIK**

İÇİNDEKİLER

HAZİRAN 2025
SAYI: 21
AYLIK KÜLTÜR SANAT
VE EDEBİYAT DERGİSİ
Aylık süreli yayın

Yayın Sahibi:
ASTRO MEDYA
Yazı İşleri Müdürü
Esra Molla Çetin
Tasarım
Esra Molla Çetin
Dilek Gün
Funda Öztürk
Muhabir
Dilek Gün
Editörler

Arife Salman
Dilan Çetinkaya
Fatma Tecirli
T. Duygu Saçar
İrem Nisa Bilgiç

Adres:
Yeni İstanbul Caddesi Kosova Mahallesi
228/B Selçuklu / KONYA 42100
İletişim:
0(332) 408 24 55
iletisim@muvakkitdergisi.com
Basım yeri:
KONMATSAN OFSET MATBAA AMBALAJ
Fevzi Çakmak Mah. Gülistan Cad. 120 P
Karatay/KONYA - Tel: 05373725742

MUVAKKİT dergisindeki
tüm yazı ve çizimlerin
yayın hakkı saklıdır.

03

TOPRAĞIN VE RUHUN SANATÇISI: FÜREYA KORAL

Cumhuriyet döneminin çağır açan
sanatçılarından biri olan Füreyta Koral,
yalnızca seramiğin değil, aynı zamanda
Türkiye’de çağdaş sanatın da öncüsüdür.

05

RUH ADAMI: HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

Düşleri ve düşünceleri uğruna akademik
kariyeri, özgürlüğü, özel hayatı dahil gözden
çıkaramayacağı hiçbir şeyi olmayan ruh adamı
Hüseyin Nihal Atsız...

13

OSMAN HAMDİ BEY: KİMLİKLER VE KUŞAKLAR

“Silah Taciri”, yalnızca tablo değil
kültürel bir sorgulamadır. Tarihî
kıyafetler içindeki baba-oğul figürleriyle
Osman Hamdi Bey, hem geleneğe hem
de değişim arzusunun dikkat çeker.

16

KALKAN İLE KAPUTAŞ’IN ARASI: HALİL’İN TÜRKÜSÜ

Akdeniz’in büyüleyici kıyılarında,
kayıp bir aşkın ve bir halk türküsüne
dönüşen yaşamın izini süren kısa bir
yol hikâyesidir Halil’in türküsü...

17

KADIN YAZARLARIN ANNESİ HALİDE NUSRET ZORLUTUNA

“Benim Küçük Dostlarım”
kitabında, çocuklara olan sevgisini
ve onların dünyasına duyduğu ilgiyi
içtenlikle yansıtan yazarımız Halide
Nusret Zorlutuna...

19

RÜZGARİ DİZGİNLEYEN ÇOCUK

Bir çocuğun kararlı bakışı, bir
babanın çatlamış elleri, kurumuş
bir tarla ve gökyüzünde kıpırdayan
bir yaprak yeterlidir. “Rüzgarı
Dizginleyen Çocuk” işte tam olarak
böyle bir hikâyedir.

Editörden...

Esra Molla Çetin

Fikir, Sanat ve Mücadele...

Bu sayımızın kapağında, yalnızca bir edebiyatçı değil; aynı zamanda bir fikir adamı, Türkçülük sevdalı olan Hüseyin Nihal Atsız yer alıyor. Onu bir yazar olarak tanımlamak eksik olur; O, Türkçülüğün vicdanı ve kalemıyla kurduğu fikir dünyasıyla nesillere yön vermeye çalışmış bir fikir adamıdır. Yazdıklarıyla olduğu kadar yaşadıklarıyla da bir duruşun, bir mücadelenin adı oldu Nihal Atsız.

Bu derin ruh ikliminde ilerlerken, sayfalarımız sizi kültürün ve sanatın izinde bir yolculuğa çıkarıyor. Füreyâ Koral'ın seramiklerinde şekillenen çağdaş sanatın öncü solüğünü hissedecek, Halide Nusret Zorlutuna'nın kaleminde çocuk sevdasının zarif buluşmasına tanık olacaksınız.

Osman Hamdi Bey ile Batı'nın gözüyle değil, bizim penceremizden sanatın ne olduğunu yeniden sorgulayacak, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın satırlarında İstanbul'un iç içe geçmiş sokaklarında kaybolacaksınız.

Sinema sayfamızda ise "Rüzgarı Dizginleyen Çocuk" filmiyle azmin, bilginin ve değişimin nasıl hayat kurtardığına şahit olacaksınız. Bu film, tıpkı Atsız gibi, şartlar ne olursa olsun inancın ve kararlılığın neleri mümkün kılabileceğini gösteriyor bize.

Geçmişten ilham alarak geleceğe yürüdüğümüz bu sayımızda, okurlarımıza sadece bilgi değil, bir duruş, bir ruh da sunmak istedik.

Çünkü inanıyoruz ki; fikir, sanat ve mücadele bir bütündür.

Çünkü biliyoruz ki; köklerini unutanın dalları da kurur.

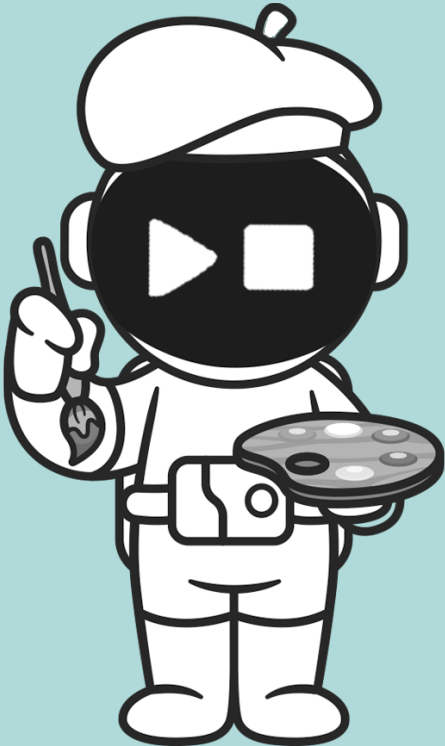
Çünkü hâlâ diyoruz ki; (Nihal Atsız'ın dediği gibi)

Tanrı Türkü Korusun.

İyi okumalar...

Cumhuriyet döneminin çığır açan sanatçılarından biri olan Füreya Koral, yalnızca seramiğin değil, aynı zamanda Türkiye’de çağdaş sanatın da öncüsüdür. Onun yaşamı, sanatın müzelerden çıkıp hayatın tam ortasına yerleşmesi gerektiğine dair bir manifestodur.

ARİFE SALMAN

Toprağın ve Ruhun Sanatçısı: Füreya Koral

1 910 yılında İstanbul’da doğan Füreya Koral, kökleri derinlere uzanan Şakir Paşa ailesinin bir ferdidir. Bu ailenin Osmanlı’nın son dönemindeki kültürel uyanışa katkısı büyüktür. Ressam Fahrulnissa Zeid’in yeğeni, yazar Halikarnas Balıkcısı’nın kuzenidir. Bu entelektüel miras, Füreya’nın çocukluk yıllarından itibaren sanatla iç içe bir yaşam sürmesine zemin hazırlar. Müzik, resim, tiyatro ve sinema gibi çeşitli sanat dallarına duyduğu ilgi, onu disiplinlerarası bir estetik algıya yönlendirir.

Sanat yolculuğuna resimle başlayan Füreya Koral’ın seramikle tanışması ise kırklı yaşlarında olur. Geçirdiği verem hastalığı, onu bir süre sanatoryuma mahkum eder. Doktorların ağır işlerden uzak durması gerektiğini söylemesine rağmen, o, çamura ve toprağa sarılır. Bu zorlu iyileşme süreci, onun için yeni bir doğuş anlamına gelir. İsviçre’de gördüğü tedavi sırasında seramikle tanışır. Ardından Paris’te ve Meksika’da eğitim alarak bu alandaki bilgisini derinleştirir. Seramik artık yalnızca bir üretim alanı değil, aynı zamanda kendini ifade ettiği bir dil haline gelir.

Füreya Koral, Türkiye’de seramiğin sanatsal bir ifade aracı olarak kabul görmesine öncülük eder. İstanbul’daki ilk seramik atölyelerinden birini kurar. Bu atölye,

yalnızca kendi üretim alanı değildir; aynı zamanda genç sanatçılar için bir okul işlevi görür. *Tüzüm Kızılcan, Birgül Başarır, Binay Kara, Alev Ebüzziya ve Müfide Çalık gibi isimler, bu ekolün devamçıları arasında yer alır.* Füreya’nın yetiştirdiği sanatçılar, Türk seramik sanatının yurt içinde ve dışında temsilcileri hâline gelir. Füreya Koral, sanatın dört duvar arasında kalmasına karşıdır. Ona göre sanat, yalnızca müze veya galeri gibi seçkin mekânlara

ait olmamalıdır. Toplumla iç içe, gündelik yaşamın bir parçası olmalıdır. Bu anlayış doğrultusunda yaptığı seramik panoları, hastane, üniversite, çarşı gibi kamusal alanlara yerleştirir. 1950’de İstanbul Manifaturacılar Çarşısı’ndaki seramik uygulaması ve 1965’te Hacettepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi’ndeki panolar, onun bu yaklaşımının en somut örneklerindendir. Füreyâ Koral’ın sanata dair görüşleri, dönemi için devrim niteliğindedir. Onun şu

sözleri, sanat felsefesini özetler: *“İstiyorum ki yaptığım çini tabakta en fakir ev bile yemek yesin. Benim çinilerim herkesin olsun. Yaptığım masa her evde bulunsun... Zengin fakir, iyi kötü bütün evlerde. Genç, ihtiyar bütün ellerde. Sanatı müzelerde hapsedmek yok. O sanat ölü sanattır.”* Bu yaklaşım, onun sanatı bir “lüks” değil, bir “ihtiyaç” olarak gördüğünü ortaya koyar. Eski Yunan çömleklerinden ilham alan Koral, seramiği hem işlevsel hem

Yazar Ahmet Hamdi Tanpınar, Füreyâ Koral için; “İlk deneyimlerinden itibaren seramiği başka mevsimlere taşımaya çalıştı.” demiştir. Romancı Ayşe Kulin ise onun hayatından esinlenerek “Füreyâ” adında bir roman yazmıştır.

estetik bir araç olarak görür. Ona göre sanat; yaşanmalı, kullanılmalı, dokunulmalı ve paylaşılmalıdır.

Koral’ın birçok eseri hâlen müzelerde, koleksiyonlarda ve kamusal alanlarda sergilenmektedir. Ancak bazı eserlerinin, özellikle de Türkiye Büyük Millet Meclisi için yaptığı seramik sehpa için uzun yıllar boyunca arşivlerde unutulmuş olması, onun sanat anlayışına ters düşer. Füreyâ için sanat, bir vitrinde durmak yerine, toplumla buluşmalı, soluk alıp vermelidir.

1997 yılında hayata veda eden Füreyâ Koral, geride yalnızca eserlerini değil, aynı zamanda bir sanat anlayışını da bırakır. Onun izinden yürüyen yeni kuşak seramik sanatçıları, bugün onun açtığı yolda ilerlemeye devam eder.

Devletin ve sanat kurumlarının, Füreyâ gibi sanatçıların eserlerine sahip çıkması; bu eserleri koruması, restore etmesi ve halka açık biçimde sergilemesi büyük önem taşır. Çünkü onun sanat anlayışı, yalnızca bir estetik arayış değil, aynı zamanda demokratik bir yaşam idealinin ifadesidir. Füreyâ Koral’ın hayatı ve sanatı, toprağa dokunarak ruhunu işleyen bir kadının hikâyesidir. O, sanatı yaşamla, estetiği işlevle, bireyselliği toplumla buluşturmayı başarmış bir öncüdür. Bugün onun seramikleri sadece birer sanat eseri değil, aynı zamanda Türkiye’nin kültürel belleğinin yaşayan parçalarıdır.

Ruh adam: Hüseyin Nihal Atsız

Bir dava adamının fırtınalı hayatı

1

905... Osmanlı yönetiminin dış tehditlerle karşı karşıya kaldığı, içeride siyasî çekişmelerin şiddetlendiği, saltanatın ise hem

modernleşmeye hem de düzeni baskıyla sağlamaya çalıştığı günler... Hüseyin Nihal Atsız bu tabloda dünyaya geldi. Babası deniz binbaşı Mehmet Nil Bey, annesi Fatma Zehra Hanım'dı. Çocukluğu, imparatorluğun çöküşünü izlediği ve azınlıkların çıkardığı sorunlar nedeniyle devletin zorlandığı, Müslüman halkın ise gayri Türk unsurlara karşı öfkesinin arttığı bir dönemde geçti. Balkan savaşları sırasında okul çağındaydı Nihal Atsız. Askeri başarısızlık ardından topraklarını terk edip İstanbul'a akan Türk nüfusunun içine itildiği yoksulluk ve çaresizliğe tanık oldu. Evde, okulda, sokakta işittiği, sonraki yıllarda da onun ruh dünyasını derinden etkileyecek bir sözcük vardı: İhânât. Kendini hırsla tarih okumaya verdi. İmparatorluğun sarsılan düşünce ortamında ne yapılması gerektiğini anlamaya çalışıyordu. Cevabı, Yusuf Akçura'nın 1904'te yayımladığı ünlü Üç Tarz-ı Siyaset makalesinde buldu. Kurtuluşun yolu milliyetçilikti. Ardından bu düşünceyi siyasî projeye dönüştüren Ziya Gökalp'e yöneldi Atsız. Dirilişin ancak Türklere dönmekle sağlanacağı, içinde bulunulan şartların Ergenekon Efsanesi'nde anlatılan tabloya benzetildiği, dolayısıyla çıkış yolunun köklerde, kök bilincini temsil eden bozkurdun izinde

Türkiye'nin yetiştirdiği en seçkin tarihçilerden biriydi o. Dürüst bir insan, yılmaz bir idealist, hırçın bir kalem... Düşleri ve düşünceleri uğruna akademik kariyeri, özgürlüğü, özel hayatı dahil gözden çıkaramayacağı hiçbir şeyi olmayan ruh adam Hüseyin Nihal Atsız...

aranması gerektiği fikrine bağlandı. Türkçüydü artık... 1. Dünya Savaşı, yenilgi, Anadolu'nun işgali, bu süreçte Arapların düşmanla iş birliği yapması daha bir perçinledi Atsız'ın kanaatlerini. Liseden sonra kaydolduğu Askeri Tıbbiye'de millî mücadelelerin en ateşli savunucusu oldu. O dönemde yaşanan tartışmalar harp sonrası kurulacak yeni düzene Türkçülük fikrinin ilham vereceğini görmek heyecanlandırıyordu onu. Ziya Gökalp, düşünceleri kadar hayallerinin de kutluğu, onun kaleme aldığı 'Türkçülüğün Esasları', başucu kitabıydı. 1925 yılında Ziya Gökalp'in ölüm haberini aldığı anda derinden sarsıldı. Bu kayıp Atsız'ın o ana kadar gem vurmaya çalıştığı fırtınalı iç dünyasını tetikledi âdeta. Türkçülük düşüncesine itiraz eden öğrencilerle tartışmaya hatta ulu orta kavga etmeye başladı Atsız. İkazlara, ihtarlara kulak asmıyor, okul idaresi tarafından bir tür hapis mahiyetinde olan gözetime alınmış olmaya aldırılmıyordu. Arap asıllı bir teğmene selam vermeyi reddedince, bu tavrı disiplin

kurallarından taviz vermeyen askeri ortama uyumsuzluğunun bir kanıtı olarak bardağı taşıran son damla oldu. Okuldan uzaklaştırıldı. Bu şekilde cezalandırılmayı reddediyordu. Öğrenimi yarıda kalmış daha önemlisi gururu kırılmıştı. Ailesinden destek istemeyi de kendisine yediremediği için günlük ihtiyaçlarını karşılama kaygısıyla Kabataş Erkek Lisesi'nde yardımcı öğretmenliğe başladı. Zor bir başlangıç yapmış olsa da bir süre sonra hoşuna gitti hocalık. Genç, berrak dimâlara Türk tarihini aktarmak ve onları bu şuurla hayata hazırlama düşüncesi keyiflendirmişti onu. Ama aslî kadroda olmadığı için okulun tatile girdiği aylarda maaşı kesiliyordu. Bu yüzden yaz mevsiminde deniz yollarının İstanbul-Mersin arasında sefer yapan yolcu vapurlarında katiplik yapmaya başladı. 1926'da yarım kalan öğrenimini tamamlamaya karar verdi Nihal Atsız. Lise öğretmenliğini sürdürmesi için bile şarttı bu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Türk Edebiyatı Bölümü'ne ve yatılı okul olan Yüksek Öğretmen Okulu'na yazıldı. Hayatını düzene sokma konusunda aldığı kararın

sonucuydu bu. Ama bu defa da askerlik engeliyle karşılaştı. Okula kaydını yaptırdıktan bir hafta sonra kıtaya çağrı mektubunu aldı. Tecil isteği reddedildiği için Taşkışla Piyade Alayı'na teslim oldu. 1927'de terhis olunca kaldığı yerden devam etti üniversiteye. Pırıltılı zekası ve azmiyle okulun en parlak öğrencileri arasında gösteriliyordu. Kültür ve Edebiyat Tarihi sahasında sonraki senelerde Türkiye'nin en pırıltılı isimleri olan; Tahsin Banguoğlu, Orhan Şaik Gökyay, Pertev Naili Boratav, Nihat Sami Banarlı gibi isimlerle birlikte okuyordu.

Lise yıllarında öğrendiği Arapça ve Farsça'yı geliştirdi. Öyle ki kısa sürede iki dile de edebî tercüme yapacak kadar hâkim hâle geldi. Atsız, akademik bir yayın olan Türkiye Mecmuası'nca kabul edilen "Anadolu'da Türklere Ait Yer İsimleri" adlı makalesiyle bu alanda bütün dünyada otorite kabul edilen Fuat Köprülü'nün dikkatini çekmeyi başardı. Nitekim 1930'da mezun olduktan sonra yine Fuat Köprülü'nün girişimiyle daha önce yatılı okuduğu için yükümlü bulunduğu mecburi hizmeti affedildi. Ve 1931'de Türkoloji Bölümü'ne asistan olarak girdi.

Nihal Atsız'ın gözünde üniversite, ideal mücadelesinin cephesi, kürsü ise siperiydi. Çünkü o, enternasyonalist görüşlerin devlet kadrolarına hâkim olup genç cumhuriyetin Türkçü düşünceden sapacağından endişeliydi. Kaygıları onu 'Atsız Mecmua'yı yayınlamaya teşvik etti. Dergi, sosyalist düşünceye inanmış Şevket Süreyya Aydemir ve çevresi Kadro Dergisi'ni çıkarana kadar 17 sayı yayınlandı. Türkçü ve Köycü olarak tanımlamıştı Nihal Atsız dergisini. Bu, bozkurt motifli banknotların basıldığı, Atatürk'ün "Köylü efendimizdir" sözünü yansıtan tabloların hâkim olduğu dönemde bir manada Cumhuriyet ideolojisinin çizgilerine yaptığı atıftı. Ancak Kadro Dergisi siyasi içerikli bir yayınken, Atsız Mecmua ise Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan ve Abdulkadir İnan gibi saygın bilim insanlarının yazıları sayesinde akademik bir yayın niteliğindeydi. Kadro Dergisi'nin çıkışı ve Cumhuriyetin ideolojik açılımını yapıp bunu rejimin referans

noktası haline getirme iddiası, Atsız'ı buna karşı bayrak açmaya itti. Ankara'da toplanan 1.Türk Tarih Kongresi'nde İstiklal Mahkemesi Başkanlığı'ndan Milli Eğitim Bakanlığı'na gelmiş Reşir Galip'in Zeki Velidi Togan'ı eleştiren sözleri sabrını taşırdı. Pertev Naili Boratav'ın ve daha sonra ikinci eşi olacak Bedriye Hanım'ın da aralarında olduğu 8 arkadaşıyla birlikte Bakan'a "Zeki Velidi Togan'ın öğrencisi olmakla iftihar ederiz." cümlesini içeren bir protesto telgrafı çekti. Ve hiç duraksamadan Fuat Köprülü'nün de bakanlıktan ayrılmasıyla gönül bağının zayıfladığı üniversitenin yeni yapılanmasını hedef aldı. 'Darülfünun'un Yüz Kızartacak Listesi' başlıklı makalesini kapağa çıkararak yayınladı dergiyi. Bu çıkış Mecmua'nın son sayısı, Nihal Atsız'ın üniversitedeki görevinin sonu oldu. Yapılan muameleyi içine sindiremiyor, öfkesinden

"Ahlâkın meydana gelmesinde en önemli sebep soydur. Bir toplumun ahlâkı, soyunun karışması ile değişebilir. Ahlâk, millet yapısının temelidir. O olmadan hiçbir şey olmaz."

yerinde duramıyordu. O kadar ki peşine düştüğü fakülte dekanını sonunda bulup Ankara'nın baskısına diremediği için herkesin önünde tahkir etti hatta tepkisini tokatlamaya kadar vardırdı. Ancak sonuçta yine işsiz kalmıştı. Çaresiz dilekçe verip lise öğretmenliğine geri döndü. Malatya'ya gönderildi ilkin. Ardından Edirne'ye çıktı tayini. Başına gelen bunca sıkıntının ürkütüp kenara çekilmeye zorlayacağı umuluyordu Atsız'ı. Ama beklendiği gibi olmadı. İnandığı konuda sesiz kalmak diye bir şey yoktu lügatında.

Orhun Dergisi'ni yayınlamaya başladı Edirne'de. Bu kez Türk Tarih Kurumu'ydü hedefi. Liseler için hazırlanan tarih kitaplarındaki yanlışların üzerine gitti. Tepki gelmekte gecikmedi. Kızağa alındı Atsız. Orhun Dergisi de bakanlık kararıyla kapatıldı. Kasımpaşa Astsubay Okulu'na Türkçe öğretmeni olarak verildi verilmesine ama o ana kadar yaşadıkları özel hayatını alt üst etmişti Atsız'ın. Asistan olduğu sene evlendiği Mehpere Hanım'dan ayrıldı. Askeri okul öğretmenliği sırasında her türlü siyasî söylem, ihraç edilmek için dilekçe vermekten farksızdı. 4 yıl dayanabildi Atsız bu kısıtlılığa. 1937'de ayrılıp Özel Yüce Ülkü Lisesi'nde öğretmenliğe başladı. Bir süre sonra da Boğaziçi Lisesi'nde görev yaptı. Bedriye Hanım'la yaptığı ikinci evliliği, çocuğunun doğumu, unutulmaya başlayan öfkeler umutlandırmıştı onu. Ama 1943'te Orhun'u yeniden yayımlamaya başlayıp o günlerde gelişmekte olan sosyalist harekete açıktan bayrak açtığında Ankara tekrar rahatsızlık belirtileri vermeye başladı. Atsız, Türkçü düşünceye inandığını bildiği başbakan Şükrü Saraçoğlu'na hitaben kaleme aldığı açık mektupta 2. Dünya Savaşı'nda ibrenin müttefikler lehine dönmesiyle güç kazanan sosyalist siyasî faaliyetlerine dikkat çekiyor, bu düşünceye mensup kişilerin hükümet katında himaye edildiğini, onlara kol kanat geren kişinin de Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel olduğunu söylüyordu. İstifaya davet etmişti Yücel'i. Ses getiren bu çıkış özellikle genç

üniversite öğrencileri arasında yankılandı. Ama peşini bırakmadı Atsız iddialarının. İkinci bir açık mektup daha yayınladı. Ve bu üniversite gençliğini ayağa kaldırmaya yetti. Yurt çapında sol düşünceyi ve iktidarı hedef alan gösteriler başladı. Hükümet alelacele toplanıp Orhun Dergisi'ni kapatma kararı aldı. Sonrasında yaşanan süreç Atsız'ı Türkçü düşüncenin 'bayrak adam'ı haline getirdi. Yargılamalar, tutuklamalar bir birini izledi. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 19 Mayıs 1944 günü bayram vesilesiyle yaptığı konuşmada Atsız'a açıkça suçlamada bulunması onu sıkıyönetim mahkemesinin karşısına getirdi. Soruşturma, adliye hatta tutuklanma, yabancı olduğu şeyler değildi Atsız'ın. Ama bu kez beraber yargılandığı 34 kişiyle birlikte Tabutluk diye anılan özel hücrede

geçti tutukluluğu. İnsanın ancak çömelerek oturmasına imkân veren havasız, dar, karanlık, pis ve soğuk hücrelerdi bunlar. Mahkumiyet, temyiz, berat... 2 yıl 10 ay sürdü yargılama. Bu sürenin 1,5 yılını cezaevinde geçirdi Atsız. Tahliye edildiğinde hasta ve perişan haldeydi. Uzun süre iş bulamadığı için çaresiz kütüphanesindeki kitapları satmak zorunda kaldı. Berat etmiş olmak rahatlama getirmemişti hayatına. Yaptığı bilimsel tecrübeler dâhi yayınevleri tarafından ancak takma isimle neşredilmesine izin verdiği takdirde kabul ediliyordu. 1949 yılına kadar 3 yıl sürdü işsizliği. Bu yılların tek kazanımı, yayınladıkları andan itibaren Türkçü düşüncenin başucu kitapları olan "Bozkurtların Ölümü" ve "Bozkurtlar

diriliyor" adlı romanlar oldu.

Nihal Atsız, üniversiteden sınıf arkadaşı Tahsin Banguoğlu'nun Milli Eğitim Bakanı olması üzerine Süleymaniye Kütüphanesi'nde Yazma Eserler Tasdik Memurluğu kadrosuna alındı. Ancak 1952'de Ankara'da verdiği bir konferans, basına farklı yorumlarla yansıyınca hakkında yine soruşturma açıldı. Konuşmasının ilmî mahiyette olduğu müfettişler tarafından tespit edildiyse de husumet oklarının hedefi olmaktan kurtulamadı Atsız.

Açtığı son bayrak Ötüken Dergisi'ydi Atsız'ın. 1964'ten ölümüne kadar yayınladı dergiyi. 1960 darbesi, ihtilalci kadronun pervasızlığı yada kendisine yakın kişilerin de içinde bulunduğu siyasi kadroların iktidar yılları değiştirmede onu. Hiçbir dönemde kimseden lütuf, yardım beklemedi. Kimseden sözünü sakınmadı.

Son olarak muhafazakar bir partinin iktidar döneminde Ötüken'de yayınlanan bir yazısı yüzünden mahkemeye verildi. 12 Mart muhtırasıyla başlayan dönemi de içine alacak şekilde 6 yıl devam eden yargılama sonunda 15 ay hapisle cezalandırıldı. Bu dönemde canhıraş bir çabayla hayatını romanlaştırdı Atsız: Ruh Adam. Romanın baş karakteri Selim Pusat'a yansıttı iç dünyasını. Anlaşılamamışlığını, anlaşıldığı halde kabullenilememişliğini ve yalnızlığa itilişini yazdı.

Ruh Adam'ı, Yalnız Adam'ın izleyeceğini söylüyordu. O da otobiyografik bir roman olacaktı ama adli süreç yazı masasına oturmasına imkân vermedi. Cezası yargıtayca onaylandı, karar düzeltme talebi reddedildi. Kalp hastası olduğuna dair raporları dikkate alınmayan,

mahkumiyetini reviri olan bir hapishanede çekebileceğine hükmedilen Atsız, 1973 yılı sonunda önce Toptaşı sonra Sağmalcılar Cezaevine yollandı. Af talebinde bulunmadı. Ama dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk müdahale etti ve 2,5 ay sonra 1974 yılı başında tahliye edildi. Yazmayı planladığı 'Yalnız Adam'ı kaleme alacak gücü bulamadı kendisinde. Osmanlı hanedanlığının iç tarihi olacak araştırmayı da... Notları taslak halinde kaldı. Yorgun adamdı artık o...

İbn'ül Emin Mahmut Kemal İnal'ın; "Atlıyı atından indirecek kalem sahibi" diye tanımladığı, 17'si akademik tarih çalışması olmak üzere 35 kitap ve pek çok şiirin yazarı olan Atsız, Aralık 1975'te kalp rahatsızlığı nedeniyle hayata veda etti. Bozkurt artık yoktu...

Geri Gelen Mektup

Ruhun mu ateş yoksa o gözler mi alerden?
Bilmem bu yanardağ ne biçim korla tutuştu?
Pervane olan kendini gizler mi hiç alerden?
Sen istedin ondan bu gönül zorla tutuştu.

Gün, senden ılık alsa da bir renge bürünse;
Ay, secde edip çehrene, yerlerde sürünse;
Her şey silinip kayboluyorken nazarımdan,
Yalnız o yeşil gözlerinin nuru görünse...

Ey sen ki kül ettin beni onmaz yakışınla,
Ey sen ki gönüller tutuşur her bakışınla!
Hançer gibi keskin ve çiçekler gibi ince
Çehren bana uğrunda ölüm hazzı verince

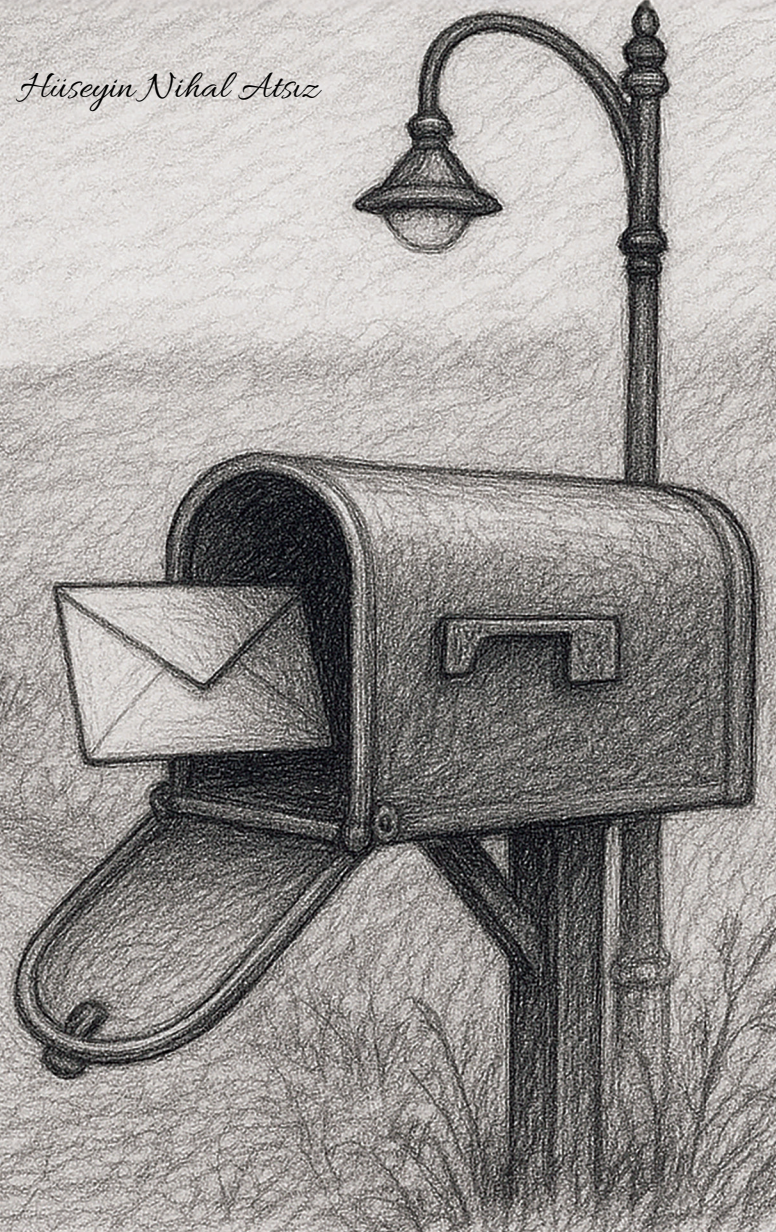
Gönümdeki azgın deri rüzgarlara attım;
Gözlerle günah işlemenin zerkini tattım.
Gözler ki birer parçasıdır sende İlahın,
Gözler ki senin en katı zulmün ve silahın,
Vur şanlı silahınla gönül mülkü dizelsin;
Sen öldürüyorken de vururken de güzelsin!
Bir başka füsün fışkıyor sanki güzünden,
Bir yüz ki yapılmış dişi kaplanla hüzünden...

Hasret sana ey girmi gilin taze baharı,
Vaslinla da dinmez yine bağrumdaki ağrı.
Dinmez! Gönülin, tapmanın, aşkın sesidir bu!
Dinmez! Ebedi özleyişin bestesidir bu!
Hasret çekerek uğruna ölmek de kolaydı,
Görmek seni ukbadan eğer mümkün olaydı.

Dünyayı boğup mahşere döndürse denizler,
Tek bendeki volkanları söndürse denizler!
Hala yaşıyor gizlenerek ruhuma 'Kaabil
İnkarı bulunsaydı bütün ömre mukabil
Sırretmeye elden seni bir perde olurdum.
Toprak gibi her çiğnediğin yerde olurdum.

Mehtaplı yüziün Tanrı'ya kışkandırıyor dur.
En hisli şürden de örülmez bu güzellik,
Yaklaşması güç, senden uzaklaşması zordur;
Kalbin ışıdır, gözle görülmez bu güzellik

Hüseyin Nihal Atsız

Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş., kültür, sanat ve turizm alanındaki hizmet ve ürünleri halkla buluşturmak amacıyla kurulmuştur. Konya'nın tarihî, kültürel ve manevî mirasını korumayı, tanıtmayı ve bu değerleri ulusal ve uluslararası düzeyde görünür kılmayı hedeflemektedir. Kültür A.Ş., Konya'yı kültür ve sanatın önemli merkezlerinden biri hâline getirme vizyonuyla, hem yurt içinde hem de yurt dışında tanıtım faaliyetlerine aralıksız devam etmektedir.

DİLEK GÜN

Konya'nın Kültürel Hafızası: Darülmülk Konya Dergisi

Bir şehrin hafızası sadece geçmişle değil, geleceğe taşıdığı kültürel mirasıyla da şekillenir.

Konya, binlerce yıllık tarihiyle Anadolu'nun en kadim şehirlerinden biri olarak bu mirası yaşatmaya devam ediyor. Bu mirasın izini süren ve okurlarını Konya'nın zengin dünyasında bir yolculuğa çıkaran özel bir yayın var: Darülmülk Konya Dergisi. Kültür ve sanatla iç içe bir şehir profili çizen Konya'da, 2022 yılından bu yana yayımlanan dergi, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. tarafından hazırlanıyor. Her sayısında şehir hayatından mimariye, tarih ve kültüre uzanan geniş bir yelpazede içerik sunan Darülmülk, hem akademik titizlikle hazırlanmış yazılara hem de anlatı gücü yüksek röportaj ve görsel materyallere yer veriyor. Dergi, adını Selçuklu döneminde Konya'ya verilen "Darülmülk" yani "başkent" ünvanından alıyor. Bu isim bile tek başına, derginin, şehrin tarihsel kimliğine olan vurgusunu ortaya koyuyor. Geçmişle bugünü buluşturan sayfalar, okuyucuyu kimi zaman

Mevlâna'nın ayak izlerinin peşine düşürüyor, kimi zaman taş yapının dilinden mimarî hikâyeler fısıldıyor.

Dergi, sadece akademisyenler ya da tarih meraklıları için değil; şehrin kültür-sanat nabzını tutmak isteyen her kesimden okura hitap ediyor. Şehirle bağ kurmak, Konya'yı sadece yaşanılan bir yer değil, hissedilen bir kimlik olarak algılamak isteyenler için Darülmülk Konya Dergisi, güçlü bir kaynak niteliğinde.

Yıldan yıla gelişen içerik yapısı, zengin görsel dili ve sade anlatımıyla Darülmülk Dergisi, Konya'nın kültürel belleğini korumak ve geleceğe aktarmak konusunda önemli bir işlev üstleniyor. Dergi, hem Konya'da yaşayanlar hem de bu şehre gönül verenler için her yeni sayısıyla adeta kültürel bir pencere arıyor. Okuyucusunu hem bilgiyle besleyen hem de estetik bir okuma deneyimi sunan Darülmülk Konya Dergisi, bu yolculuğunu kesintisiz sürdürüyor. En son yayımlanan 7. sayısıyla, yine zengin içerikleri, özel dosyaları ve görsel diliyle raflardaki yerini aldı.

Yayınevi: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları
Yapım Yılı: 2022
7 sayı

TARİHTE BUGÜN

01

2 HAZİRAN 1935

TÜRKİYE'DE İLK KEZ
PAZAR GÜNÜ RESMİ TATİL
UYGULAMASINA BAŞLANDI.

5 HAZİRAN 1977

EV KULLANIMINA UYGUN İLK
PRATİK KİŞİSEL BİLGİSAYAR
OLAN APPLE II SATIŞA
SUNULDU.

05

8 HAZİRAN 178

İZLANDA'DAKİ LAKİ YANA
SEKİZ AY SÜRECEK PÜSK
FAALİYETİNE BAŞLADI. 9
DEN FAZLA KİŞİ ÖLDÜ,
YIL SÜRECEK AÇLIK DÖ
BAŞLADI.

02

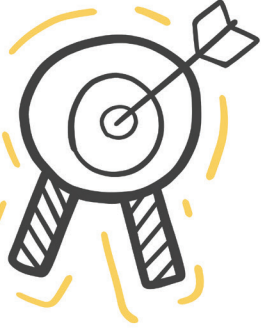
10 HAZİRAN 2008

KIRGIZ YAZAR CENGİZ AYTMATOV,
80 YAŞINDA YAŞAMA VEDA ETTİ.

12 HAZİRAN 1984

FOTO MUHABİRLERİ DERNEĞİ
KURULDU.

3
RDAÇI
ÜRME
9000
YEDİ
NEMİ

21 HAZİRAN 1633
GALİLEO GALİLEİ ENGİSİZYON
MAHKEMESİNDE DÜNYA'NIN
DÖNDÜĞÜNE İLİŞKİN TEZİNİ
İNKARA ZORLADI.

06

24 HAZİRAN 1936
TÜRKİYE BASKETBOL
MİLLİ TAKIMI İLK MAÇINI
YUNANİSTAN'LA YAPTI VE
GALİP GELDİ.

04

15 HAZİRAN 1752
BENJAMİN FRANKLİN, YAPTIĞI
DENEYLE YILDIRIMIN ELEKTRİK
AKIMI OLDUĞUNU İSPATLADI.

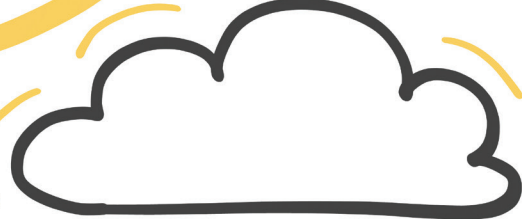
17 HAZİRAN 1939
FRANSA'DA GİYOTİN'LE
"HALKA AÇIK" SON İNFAZ
GERÇEKLEŞTİRİLDİ.

27 HAZİRAN 1878
AHMET MİTHAT EFENDİ
TERCÜMANI HAKİKAT ADLI GÜNLÜK
GAZETESİ ÇIKARDI.

29 HAZİRAN 1362
OSMANLI PADİŞAHI I.MURAT
BUGÜN DOĞDU.

03

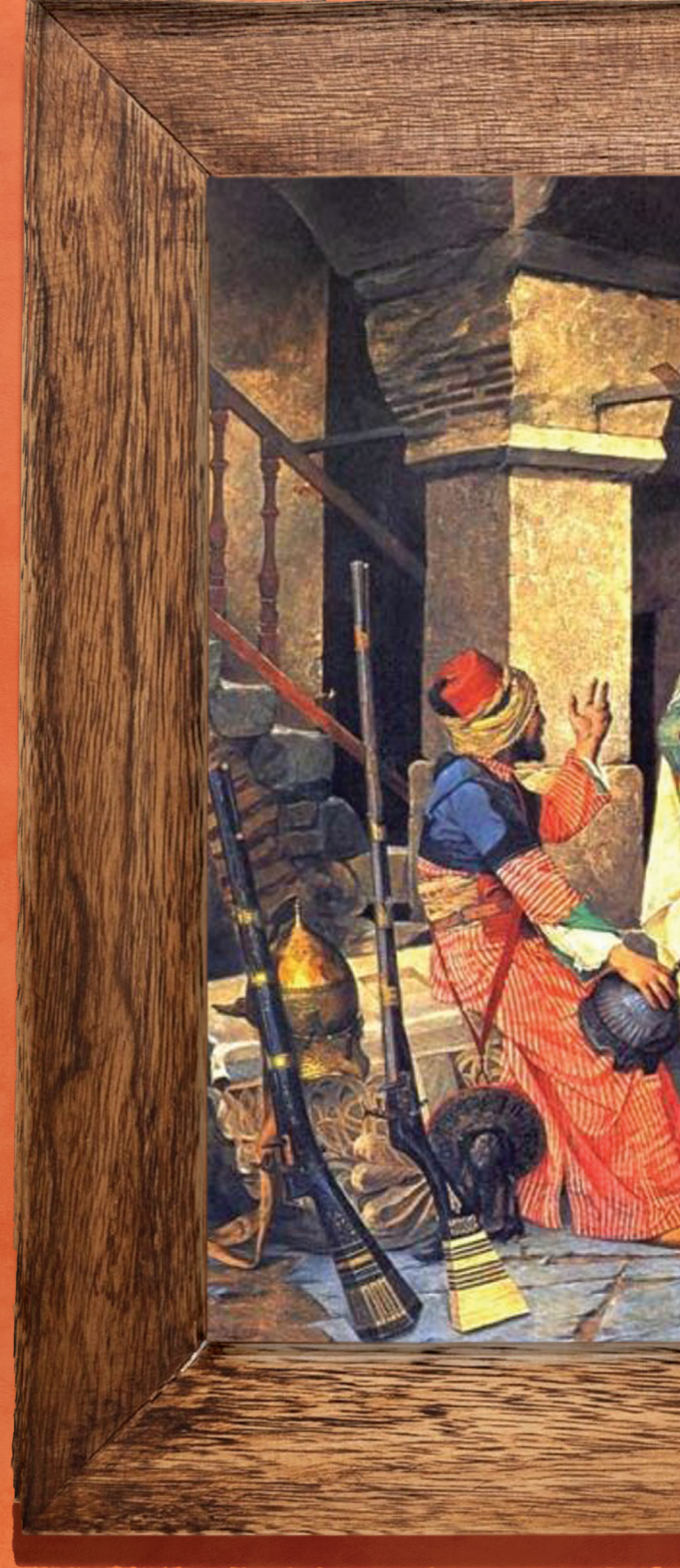

Osman Hamdi Bey'in fırçasında kuşaklar ve kimlikler

Osman Hamdi Bey'in "Silah Taciri" adlı eseri, yalnızca görsel bir anlatı değil, aynı zamanda kültürel bir sorgulamanın tuzale yansımış hâlidir. Tarihî kostümler içindeki baba-oğul figürleriyle sanatçı, bir yandan medeniyetin köklerine, diğer yandan da değişim arzusuna işaret eder.

Silah Taciri, yalnızca bir tuval üzerine düşmüş boya değil, geçmişin gölgesinden bugüne uzanan, zamanın damarlarında dolaşan çok katmanlı bir görsel şiirdir. Osman Hamdi Bey'in derin iç dünyasını, düşünsel dünyasındaki gelgitleri ve sanat ile düşüncüyü iç içe geçiren estetik anlayışını yansıtan bu 1908 tarihli eser, figürlerin yüzeydeki duruşlarının ötesine geçerek, kuşaklar arası bir diyalogun, değişen değerler sisteminin ve bireyin kendi tarihine duyduğu tanıklığın görsel bir manifestosudur. Her fırça darbesi, bir çağın ruhunu kavramaya yönelik bilinçli bir adım; her duruş, bakış ve nesne, çağlar boyunca yankılanacak bir anlamın taşıyıcısıdır. Tablonun merkezinde yer alan iki figür, aslında bir ayna gibidir: biri geçmişin bilgeliğini, kültürel derinliğini ve yaşanmışlığın sessiz öğütlerini taşıyan baba; diğeri ise geleceğin henüz yazılmamış hikâyesini merakla bekleyen genç bir zihin, yani oğul... Ancak bu karşılaşma, basit bir aile portresi olmaktan çok uzaktır. Osman Hamdi Bey, bu sahnede yalnızca kendi biyografisini değil, aynı zamanda bir imparatorluğun, bir medeniyetin, hatta bir zihniyet evriminin resmini çizer.

Sanatçının kendisini antik dönemlere ait bir sütun başlığı üzerinde oturur şekilde konumlandırması, bu eserin temel metaforlarından biridir. Bu mimarî öğe, yalnızca taşın biçimsel estetiğiyle değil, anlamın tarihsel taşıyıcılığıyla da konuşur. Sütun başlığı, hem Batılılaşma sürecinde modern müzeciliğin Osmanlı'daki öncülerinden biri olan sanatçının arkeolojiye duyduğu tutkunun simgesi, hem de geçmişin bilgiyle yoğrulmuş temeli üzerine oturmuş bir bilgelik pozudur. Bu oturuş, yalnızca bir beden dinlenişi değil; aynı zamanda bir hafızanın üzerinde yükselmiş düşünsel bir duruş, bir medeniyetin entelektüel temsilidir. Baba figürü, hafifçe oğluna yönelmiş bir el hareketiyle geçmişin gençliğe aktardığı deneyimi, söze gerek bırakmadan aktarır. Bu jest, zamanın içinde kuşaktan kuşağa akan sessiz bir öğretinin, görünmez bir mirasın simgesidir. Bu figürdeki hareketsizlik, dinginlik ve silahsız oluş; bilgeliğin şiddeti değil düşüncüyü, eylemi değil tefekkürü yücelten yönünü yansıtır. Oğlu ise, kınından yeni çıkardığı bir kılıcı incelerken gösterilir. Gözlerinde merak, duruşunda kararlılık, elinde ise potansiyel

bir yönsüzlük vardır. Bu kılıç, yalnızca bir savaş aleti değil; aynı zamanda gençliğin güce, kimliğe ve yola duyduğu arzusun somut hâlidir. Genç figürün ayakta durması, hareketin ve dönüşümün enerjisini temsil ederken; babasının oturuşu, sabitliğin, yerleşikliğin ve düşünsel sürekliliğin bir

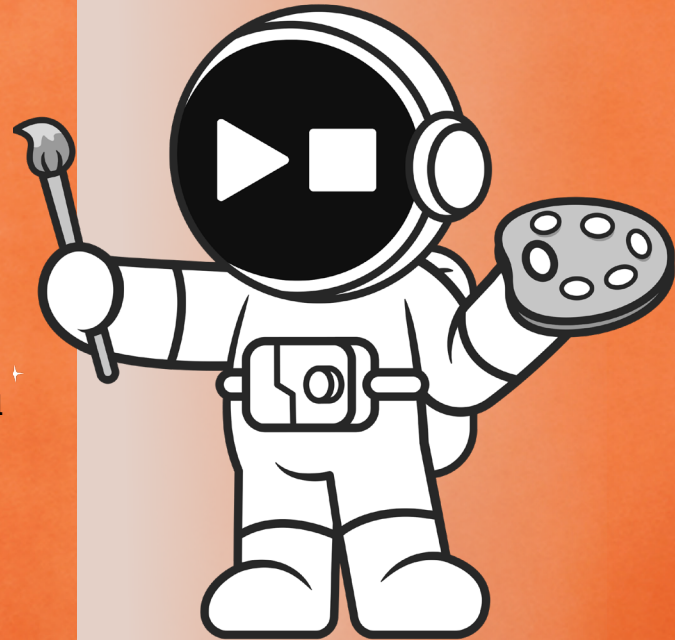

simgesine dönüşür. Böylece figürler, yalnızca iki bireyi değil; iki zaman, iki duruş, iki değer sistemini karşı karşıya getirir. Giysilerdeki tarihsel stilizasyon, geçmişle kurulan bir görsel bağlam yaratır. Ancak başlıkların farklı oluşu, karakterlerin içsel farklılıklarını da dışa vurur. Biri geleneğin

incelikli yükünü taşıırken, diğeri geleceğin belirsizliğine adım atmaktadır. Giyilen her parça, geçmişin kumaşından dokunmuş, fakat geleceğin desenini barındıran birer simge gibidir. Tablonun arka planında ise başka bir hikâye fısıldanır. Elinde kitap tutan yaşlı bir adam ve ona bir bez parçası uzatan bezirgân... Bu iki figür, resmin ön planındaki baba-oğul diyaloguna paralel bir metafor oluşturur. Kitap ve bezin karşılaşması, bilgi ile maddiyat, içsel zenginlik ile dünyevi kazanç, bilgelik ile ticaret arasındaki gerilimi sembolize eder. Bezirgânın uzattığı bez, maddi dünyanın cazibesini taşıırken; yaşlı adamın kitabı ise, entelektüel bir huzurun, belki de dünya karşısında kendi içine dönmenin çağrısını fısıldar. Bu arka plan, görünmeyen bir anlatım katmanı gibi, izleyiciyi resmin ötesine bakmaya, sessiz hikâyeleri duymaya davet eder. Silah Taciri, adını taşıdığı nesneye rağmen, doğrudan şiddeti ya da savaşı yüceltmeyen; aksine, silahın kendisini düşünsel bir sembole dönüştürerek, bireyin ve toplumun içsel çatışmalarını görünür kılan bir eserdir. Osman Hamdi Bey, bu yapıtıyla yalnızca bir dönemin sanatçısı değil; aynı zamanda bir kültürel hafıza işçisi, bir tarih düşünürü, bir medeniyet yorumcusudur. Onun tuvali, Batı ile Doğu arasında sıkışmış bir toplumun vicdanı gibidir: hem kendi geleneklerine tutunan hem de geleceğin bilinmezliğine doğru cesaretle yürüyen... Bugün Ankara Resim ve Heykel Müzesi'nde ziyaretçilerini karşılayan Silah Taciri, yalnızca bir sanat eseri değil; aynı zamanda her dönemin insanına, "Nereye gidiyoruz?" sorusunu fısıldayan bir zaman aynasıdır. Onun karşısında durduğumuzda, geçmişin suskunluğundan bugünün yankısını; bireysel arayışların içinde toplumsal belleğin izlerini buluruz. Bu tablo, zamana yazılmış bir mektup, bir çağın ruhuna tutulmuş bir ayna ve en nihayetinde, sanatın en yüksek formuyla yazılmış görsel bir düşüncedir.

Kendi portresiyle geçmişin bilgeliğini temsil eden baba figürü, sütun başlığı üzerinde oturur; karşısındaki genç ise kınından çektiği kılıçla geleceğe dair sorular sorar. Bilgi, güç, gelenek ve değişim gibi kavramlar tablonun katmanlarında iç içe geçer. "Silah Taciri", sadece bir resim değil; bir medeniyetin taşıyacağı değerleri yeniden düşünmeye davet eden kültürel bir metindir.

FATMA TECİRLİ

Kadim Mirasın İzinde

Selçuklu Belediyesi, birçok kültürel projeye öncülük etmiş ve bu projeleri desteklemiştir. Bugün, Selçuklu'yu konu alan dönem dizileri büyük ilgi görmekte, Selçuklu Devleti'ne dair yayınlar ise başvuru kaynağı olarak kabul edilmektedir. Selçuklu Belediyesi, yıllardır Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli kültürel projelerinin şekillendiricisidir. Belediyenin öncülüğünde gerçekleştirilen bu projeler, tarihimize ışık tutarak gelecekte yapılacak çalışmalar için sağlam bir zemin oluşturmuş ve değerli eserlerin ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır.

DİLEK GÜN

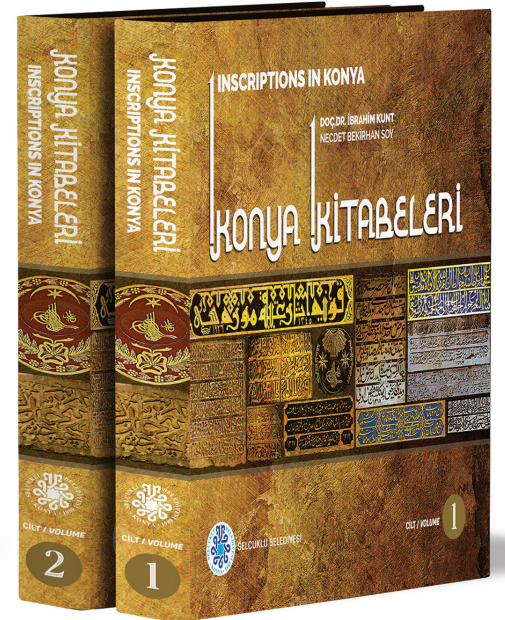
Konya Kitabeleri

Konya, tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve özellikle Selçuklu Devleti'ne başkentlik yapmış önemli bir kültür merkezidir. Bu köklü geçmişin izlerini gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla Selçuklu Belediyesi, "Konya Kitabeleri" adlı kapsamlı bir kaynak eseri yayımladı. İki ciltten oluşan bu eser, Konya'nın görkemli tarihî yapılarında yer alan kitabeler üzerine hazırlanmış en kapsamlı çalışmalardan biri olma özelliği taşıyor. Doç. Dr. İbrahim Kunt ve Necdet Bekirhan Soy'un hazırladığı eser, Türkçe ve İngilizce dillerinde, toplam 839 sayfadan oluşuyor. Kitapta, Konya ve çevresinde bulunan ve tarih boyunca inşa edilip günümüze kadar ulaşabilen 163 farklı yapı ele alınıyor. Bu yapılar arasında medreseler, hankahlar, camiler, hanlar ve hamamlar gibi birçok önemli mimarî eser bulunuyor. Her bir yapının kitabelerinde kullanılan işaretler ve motifler detaylı şekilde incelenerek, mimarî ve sanatsal özellikleriyle birlikte okuyucuya sunuluyor.

Eserde sadece yapılar ve kitabeler yer almakla kalmıyor; aynı zamanda hat sanatının tarihsel gelişimi, Türk sanatındaki kitabelerin önemi ve bu kitabelerde kullanılan sembol ve süsleme öğeleri hakkında da kapsamlı bilgiler yer alıyor. *Yapıların mimarî detayları; fotoğraf, çizim, kitabenin boyutları, malzeme türleri ve süsleme teknikleri gibi unsurlar bilimsel titizlikle açıklanıyor.* Ayrıca kitabelerin metinlerinin edebî özellikleri de ele alınarak bu eserlerin kültürel ve sanatsal değerleri okuyucuya aktarılıyor.

Eserde, incelenen yapıların dönemsel özelliklerini ve sınıflandırmalarını gösteren tablo ve grafikler de yer alıyor. Bu sayede araştırmacılar, Konya'nın tarihî mimarisi ve kitabeleri hakkında daha sistematik ve görsel bir bakış açısına sahip olabiliyorlar. Böylece, "Konya Kitabeleri" sadece bir katalog olmaktan çıkıp, sanat tarihi, kültürel miras ve mimarî araştırmalar için önemli bir başvuru kaynağı haline geliyor.

Selçuklu Belediyesi tarafından yayımlanan bu eser, Konya'nın Selçuklu döneminden kalan zengin mirasını koruma ve tanıtma çalışmalarına büyük katkı sağlıyor.

Yapım: Selçuklu Belediyesi
Yapım Yılı: 2020
Doç. Dr. İbrahim KUNT
Necdet Bekirhan SOY
Cilt sayısı: 2

Kalkan ile Kaputaş'ın arası: Halil'in Türküsü

Bir Ege ağıtıdır, denizin mavi sessizliğinde yankılanan...

FATMA TECİRLİ

Kalkan... Bir zamanlar yalnızca balıkçıların, birkaç zeytin ağacının ve denizle konuşmayı bilen dağların bildiği küçük bir kasabaydı. Sabahları rüzgâr erkenden uyanır, denizin üzerindeki buğuyu usulca dağıtırdı. Taş sokaklardan tuz kokusu yükselir, sessiz insanlar arasında doğa her gün yeni bir destan anlatırdı. Dağlar yüksekti, yollar kıvrımlıydı, gönüller ise sade... İşte bu sessiz cennette doğdu Halil. Gözleri gökyüzü kadar berrak, elleri nasırlı, sesi ise curasının tınısı gibi yumuşaktı. *Anası "Halilim" dediğinde, dağ taş yankı verirdi. Babası onu dağa götürür, ona taşın nasıl taşındığını, yüreğin nasıl taş gibi sağlam olması gerektiğini öğretirdi.* Fakirdiler ama bu utanılacak bir şey değildi. Azdı belki ekmek, ama her lokma alın teriyle yoğrulmuştu. Halil, çocukluk hayalleriyle değil; gerçeklerin ağırlığıyla büyüdü. Daha yirmisine varmadan, evin geçimini omuzladı. Umudun en çok çalışırken yeşerdiğini o da bilirdi. O yıl Kaputaş'ta büyük bir köprü yapılacağı konuşuluyordu. İki dağın arasındaki derin vadinin üzerine, denizin maviliğine nazır bir köprü inşa edilecekti. Şantiye kuruluyor, yol yapılıyordu. Halil de çalışmaya karar verdi. Her sabah erkenden yola koyulur, kayalıkları aşarak Kaputaş'a inerdi. Omzunda çapası, yüreğinde hayalleriyle yürürdü

o yolları. Ama o yol, sadece bir coğrafyanın geçidi değildi; Halil'in kader yoluydu. *Köprü inşaatı zorlu bir işti. Taş taşımak, demir döşemek, kayalara tırmanmak kolay değildi. Ama Halil hiç şikâyet etmezdi. Gün bitince curasını çıkarır, güneş batarken bir kayanın üzerine oturur, türkü söylerdi.* Bu türküler bazen yorgunluğu unutturur, bazen gözlere yaş doldururdu. Bir sabah, rüzgâr farklı esti. Dağlar susmuş, deniz sessizliğe bürünmüştü. Şantiye kalabalıktı ama içten içe bir ağırlık vardı. Halil, o gün köprünün ayaklarının yerleştirileceği yüksek bir kayalığa çıktı. Arkadaşları "Dikkat et Halil!" diye seslendi. Ama Halil'in gözü yüksekteydi. Belki ilk maaşıyla annesine bir yazma, babasına yeni bir çekiç alacaktı. Belki curasını yeniden tellere dokundurduğunda, başka bir sevdanın türküsünü çalacaktı. Ama olmadı. Bir anlık dengesizlik, bir kayanın kayması, bir rüzgârın beklenmedik itiş... Ve Halil... Halil, yar başından düştü. Aşağıda deniz kollarını açmıştı, ama bu bir kucaklama değil; bir vedaydı. İnşaat durdu. Şantiye sustu. Herkes başını eğdi. Deniz kabardı, dalgalar kıyıya hiddetle vurdu. Haber çabucak Kalkan'a ulaştı. Annesi Halil'in

yeleğini göğsüne bastı, gözyaşlarını içine akıttı. Babası konuşmadı; sadece curasını duvara astı. Tellerine bir daha dokunmadı. O tel artık susmuştu. Halil'in horüsü hâlâ yatağının ucundaydı. Kimse kaldırmadı. Çünkü hâlâ onun kokusu sinmişti. O günden sonra köyde bir türkü duyuldu. Her evden, her sokaktan, her taş duvardan yayıldı: *"Kalkan ile Kaputaş'ın arası, yol mu bulamadı dağlar arası... Halil'im düşmüş de elde çapası..."* Bu yalnızca bir türkü değildi. Bu, Halil'in hayatının ağıdıydı. Bu, bir gencin hayalleriyle, alın teriyle ve sessizliğiyle ördüğü yaşamın hüznü ve vedasıydı. Köprü elbet tamamlandı. Ama Halil'siz... Her geçen araba, her yürüyen ayak, o köprünün altındaki sessizliği duyar mı bilinmez. Ama o köprü, Halil'in düşüşüne tanıklık eden taşın bir mezar gibidir artık. Adı hiçbir tabelada yazmadı belki ama taşların hafızasında yer etti. Curası sustu ama türküsü dillerde dolandı. Adı bir türküyle anıldı: *"Halil'ime kement bağlayamadım, Halil'im düşmüş de toplayamadım. Her yanları kanlı, paklayamadım. Halil'im... Halil'im... Garip Halil'im..."*

Kadın Yazarların Annesi Halide Nusret Zorlutuna...

Cumhuriyet'in doğuşuna tanıklık etmiş, Anadolu'nun kalbine şiirle, sevdıyla, ilimle dokunmuş bir yazarın adı Halide Nusret Zorlutuna... 1901 yılında İstanbul'da dünyaya gözlerini açtı, ama gözlerini açtığı şehir kadar, yüreği

de memleketin dört bir köşesine açıldı. Babasının siyasî mücadeleleri nedeniyle çocukluğunu özlemle, uzaklıkla, sessizlikle büyüttü. Onun yokluğunda annesi, dedesi ve dayısıyla büyüdü; ilk derslerini de annesinin sevgi dolu ellerinden aldı.

Babasıyla birlikte sürgün yollarında olan çocukluğunun bir bölümü Kerkük'te geçti. O yıllarda aldığı özel derslerle sadece Arapça ve Farsça öğrenmedi; doğunun derinliğini, sessizliğin içinde büyüyen bilgeliği de özümsemi. Kerkük, onun için sadece bir şehir değil, çocukluğunun da rüyasıydı. O rüyayı daha sonra "Bir Devrin Romanı"nda anlatacak; bir nesle geçmişin izlerini, kelimelerin gücüyle taşıyacaktı. İstanbul'a döndüğünde, Erenköy Kız Lisesi'nde okurken babasını kaybetti. O büyük acının ardından yazdığı "Ağlayan Kahkahalar" adlı yazısı, henüz on altı yaşında edebiyat dünyasına giriş bileti oldu. Lise sonrası İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne başladı, ama hayat onu erken yaşta çalışma zorunda bıraktı. Darülmuallimat sınavlarını kazanarak öğretmen oldu. İlk dersini verdiği andan itibaren bir kalbin, bir fikrin, bir ruhun nasıl büyüyebileceğini gördü. Öğrencileri onun için sadece çocuklar değil, geleceğin taşıyıcılarıydı. Anadolu'nun birçok şehrinde görev yaptı: Edirne'den Kars'a, Urfa'dan Ankara'ya kadar yurdun dört bir köşesinde dersler verdi, diller öğretti, hayata anlam kattı. Eşi Binbaşı Aziz Vecihi Zorlutuna ile evliliği, onun hayatında sabır ve sadakatin de başka bir rengini oluşturdu. Birlikte geçirdikleri 45 yıl boyunca hem bir

anne, hem bir eş, hem de bir Cumhuriyet kadını olarak durmaksızın üretilip yazdı, anlattı. Kalem sadece öğretmenlikte değil, edebiyat dünyasında da güçlüydü. Hece vezniyle yazdığı hamasi şiirleri, konuşma diliyle kaleme aldığı romanları ve millî duygularla süslenmiş yazılarıyla yürekleri derinden etkiledi. "Git Bahar" şiiriyle tanındı, ancak asıl yeri yazdıklarıyla kazandı. Şiiri annesinden miras kalmıştı; kelimeler onunla adeta dua eder gibiydi. Yahya Kemal'in dizelerini ezberleyen bir yürek, kendi dizeleriyle nice gence yön verdi, umut oldu. Eserleri sadece kitaplarda değil, çocukların gözlerinde, öğrencilerin kalbinde, kadınların hayallerinde yaşadı.

"Hanım Mektupları" ile dikkat çekti, "Benim Küçük Dostlarım" ile bir öğretmenin iç dünyasını, sevdasını, sabrını anlattı.

Sahneye konmamış ama yüreklerde yankı bulmuş piyesleri, gazete ve dergi yazılarıyla bir edebiyat kadınının onurlu yürüyüşünü sürdürdü.

Sosyal hayatta da öncülüğü elden bırakmadı. Kadın hakları, çocukların korunması, öğretmenlerin birliği... Hepsinde onun imzası, onun emeği vardı. 1959'da Türk Anneler Derneği'nin kuruluşunda yer aldı, kadınların toplumdaki yerini güçlendirmek için yılmadan çalıştı. 1975'te Birleşmiş Milletler'in ilan ettiği "Kadın Yılı"nda ona verilen "Ümmü'l-Muharrirat" unvanı, bir ömrün adanmışlığının, bir kalemin cesaretinin nişanıydı.

1983'te Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından "Basında 50 Yıl" plaketiyle onurlandırıldı. Ama onun en büyük ödülü, ardında bıraktığı ışık, yetiştirdiği öğrenciler, yazdığı kitaplar ve edebiyata kazandırdığı adı oldu. O, yalnızca yazan değil; yaşamı boyunca yazdıklarıyla da yaşayan bir

yazardı. Ve 10 Haziran 1984'te, kalem artık durduğunda, ardından şiir dolu bir suskunluk kaldı.

Cebeci Mezarlığı'na emanet edilen bedeniyle vedalaşan dünya, onu kitaplarının satırlarında, öğrencilerinin dualarında, kızının cümlelerinde yaşatmaya devam etti. Çünkü Halide Nusret Zorlutuna bir ismin çok daha ötesiydi; o, Cumhuriyet'in ilk ışıklarından biriydi.

Bir kadının elleriyle yazdığı tarih, bir milletin kalbine dokunan ses, öğretmenliğin, edebiyatın ve anneliğin onurlu bileşimiydi. Onu okuyan herkes, biraz daha büyüdü. Onu tanıyan herkes, bir kadının yüreğinde nasıl bir memleket taşıdığını anladı.

*Yıllar yıllar öncesi..
Bir tath çocuk vardı:
Bülbül sesiydi sesi,
Gülüşleri bahardı!*

*Ümitti, emeldi o
Her şeyden güzeldi o
Dünyaya bedeldi o
Ve dünya ona dardı!*

*Derken bir koca dünya
parçalandı birden
Dağılıverdi ortalığa
Yalandan dünyacıklar
Ortaklık darmaduman
Ortalık perperişan
Ortalık kırık dökük, yamru
yumru, düğüm düğüm..*

*Nerde benim tath küçüğüm?
Hangi yalandan dünyada kaldı,
Hangi yalancı rüyaya daldı? ...*

Halide Nusret Zorlutuna, edebiyatımıza duygulu ve millî temalı eserler kazandırmış önemli bir yazardır. "Benim Küçük Dostlarım" kitabında, çocuklara olan sevgisini ve onların dünyasına duyduğu ilgiyi içtenlikle yansıtır.

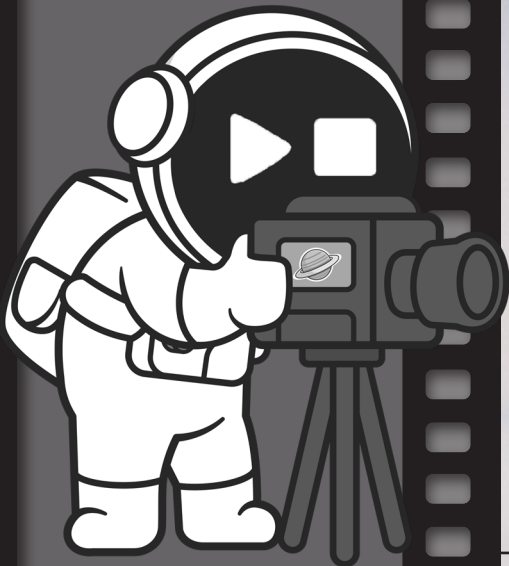
T.DUYGU SAÇAR

Rüzgarı Dizgin

Bazı hikâyeler vardır; öyle süslü laflara, teknik efektlere, büyük bütçelere ihtiyaç duymaz. Bir çocuğun kararlı bakışı, bir babanın çatlamış elleri, kurumuş bir tarla ve gökyüzünde kıpırdayan bir yaprak yeterlidir. "Rüzgarı Dizginleyen Çocuk" işte tam olarak böyle bir hikâyedir.

DİLAN ÇETİNKAYA

Malawi'nin kıraç topraklarında başlar hikâye. Yağmurun unuttuğu, açlığın misafir değil ev sahibi olduğu bir köyde... Toprak küsmüştür, hükümet kör ve sağırdır, insanlar susuzluktan önce umutsuzluktan tükenir. Ve işte tam bu kuraklığın ortasında, küçük bir çocuk, William Kamkwamba, göğe bakar. *"Toprak vermiyorsa, rüzgâr belki verir."* der. "Rüzgarı Dizginleyen Çocuk", gerçek bir hayat hikâyesine dayanmasıyla ve sade diliyle seyirciyi derinden etkileyen bir filmidir. Yönetmenliğini Chiwetel Ejiofor'un yaptığı bu eser, Malavili genç bir çocuğun, William Kamkwamba'nın yaşadıklarını beyaz perdeye taşır. William, 13 yaşında, bilime meraklı bir çocuk. Elindeki kitapları adeta kutsal bir metin gibi okur. Elektrik devreleri, dinamo, bisiklet... Tüm bu parçaları bir araya getirerek köyünü yeniden yaşama döndürebileceğini düşünür. *Film, William'ın bilimle kurduğu bu derin bağ aracılığıyla "bilgi bir lüks değil, bir ihtiyaçtır." mesajını çok sade ama vurucu bir şekilde verir.*

Filmi izlerken yönetmenin dikkat çektiği önemli bir ayrıntı öne çıkar: Hollywood filmlerinde mucizeler genellikle laboratuvarlarda, yüksek teknoloji ortamlarda gerçekleşir. Oysa bu filmde, mucize hurda yığınlarının arasında doğar. Tel parçaları, tahta direkler, eski bir bisiklet... Bilgi, tam da burada hayat

kurtarır. Çocuklar yeniden okula gidebilir, insanlar artık açlıkla savaşmaz. Çünkü biri -küçük bir çocuk- inanmayı bırakmamıştır. Rüzgâr türbini sonunda döndüğünde, sadece pervane dönmez aslında. İnsanların kaderi değişir. Bu bir bilim kurgu değil, bir süper kahraman hikâyesi hiç değil. Bu film, bilginin, azmin ve inancın neleri mümkün kılabildiğini gösteren gerçek bir yaşam kesiti. *William'ın aynı zamanda rüzgâr türbini inşa etmesi, yalnızca fiziksel bir çözüm değil, geleceğe dönük bir vizyonun sembolüdür.* Burada rüzgâr, değişimin ve özgürlüğün metaforudur. Dizginlenmesi gereken yalnızca doğanın bir gücü değil, aynı zamanda çaresizliğin ve teslimiyetin de ta kendisidir.

Filmin bu noktada izleyiciye sorduğu çok derin bir soru var: *Bilgiye erişim hakkı, bir çocuğun elinden alınırsa, o çocuk nasıl hayal kurabilir?* William, her şeye rağmen hayal kurar. Karanlıkta dahi görebilen gözleri vardır onun. Yoksulluğun kıyısında bir mucize yaratır. Bu, yalnızca bireysel bir zafer değil, aynı zamanda bütün bir toplumun yeniden uyanışıdır. *Filmin en vurucu sahnelerinden biri, William'ın rüzgâr türbini için babasının tek ulaşım aracı olan bisikletini istemesidir.*

William: "Baba, bisikletini vermelisin." Trywell: "Bu aileyi beslemek için yıllardır çalışıyorum. Şimdi sen kalkmış bana 'ver'

leyen Çocuk

diyorsun.”

William: “Eğer vermezsen, hiçbirimiz hayatta kalamayacağız.”

O an, Trwell oğluna karşı çıkmaz. O an bir baba, oğluna güvenir. Ve o bisikleti oğluna verdiğinde, sadece bir taşıma aracı değil; inancını, umudunu ve kendisinin hiç sahip olamadığı bir geleceği de teslim eder. Bu, sadece bir eşya değil; derin bir fedakârlıktır.

Film, Afrika’daki yoksulluğu ne dramatize eder ne de acıları vitrin gibi sergiler. Onun yerine, izleyiciyi alır ve o kurak toprağın ortasına, suskun kalabalıkların, yorgun gözlerin arasına bırakır. Oraya bir misafir gibi değil, bir tanık gibi yerleştirir.

Açlıktan kıvranan insanların, tüm çaresizliklerine rağmen onurlarını nasıl koruduklarını görürüz. Okula alınmayan çocukları...Yardım eli ulaşmayan köyleri...

“Sen yapamazsın” denen nice hayalleri...

Film, trajediyi anlatmakla yetinmez; direnişi, sabrı ve umudu da sahneye taşır. Ama William pes etmez. Tahta parçaları, hurda piller, teller, çamur... Ne bulduysa bir araya getirir. Çünkü bazen insan sadece açlığa değil, inanmayan gözlerle karşı da savaşır. William’ın azmi ve cesareti sayesinde hurda parçalarından yaptığı rüzgar türbini sonunda çalışır. Yıllardır susuz kalan topraklara su pompalanmaya başlar. **O güne kadar William’a inanmayan köylüler, onun başarısıyla birlikte gözyaşları içinde umutlarını yeniden kazanır.** Yönetmen filmin sonunda William Kamkwamba’nın

gerçek görüntülerini verir ve hikâyenin burada bitmediğini gösterir. Gerçek görüntüler eşliğinde öğreniriz ki William, eğitimine devam etmiş, dünyaca tanınmış bir mucit ve mühendis olmuştur. William Kamkwamba, şimdi dünyanın dört bir yanında konuşmalar yapıyor, gençlere umut oluyor. O, yalnızca rüzgârı değil; kendi kaderini, halkının umudunu da dizginlemeyi başardı. Ve bize sessizce şunu söyler: **“Bilgiye açsan, dünya sana bir kütüphane olabilir. Yeter ki inanmaktan vazgeçme.”**

Film aynı zamanda bize şu soruyu sorar:

“Senin ellerin neler yapabilir?”, Hiçbir şeyin yokken, ne kadar büyük olabilirsin?

Dünyada William gibi binlerce çocuk var. Belki adlarını bilmiyoruz. Belki yaşadıkları yer haritada bile gösterilmiyor. Ama onlar bir kitapla ya da bir rüzgârla, bir umutla dünyayı değiştirmeye çalışıyor.

Ve bazen diyoruz ki: “Kimler var William gibi?”

Ben de sana diyorum ki: Belki de bir gün, William gibi bir isim seninki olabilir...

H

üseyin Rahmi Gürpınar, Türk edebiyatının en önemli figürlerinden biri olarak, hem hayatı hem de eserleriyle derin izler bırakmış bir yazardır. Edebiyatla iç içe geçen yaşamı, halkı ve toplumu aydınlatmaya yönelik katkılarıyla her zaman hatırlanacaktır. 17 Ağustos 1864 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen Gürpınar, 80 yıllık ömründe birçok önemli esere imza atmış ve Türk hikâyeciliğinin en önemli temsilcilerinden biri olmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, eserlerinde adeta toplumsal bir panorama çizmiştir. Alafranga ile alaturka, doğu ile batı, kadın ile erkek ilişkilerini ele alarak, bu çatışmaların toplumu nasıl şekillendirdiğini mercek altına almıştır. Bir sanatçı olarak en büyük hedefi, toplumu aydınlatmak ve eğitmek olmuştur. Bunun için eserlerinde güldürüyü kullanarak toplumun derinliklerindeki haksızlıkları ve yanlışları gözler önüne sermiştir. Hüseyin Rahmi'nin, İstanbul'un sokaklarında gözlemlediği yaşamlar, onun eserlerinde adeta hayat bulmuştur. Edebiyatın içinde bir gözlemci olarak var olmuş, çevresini incelemekte ustalaşmış olan Hüseyin Rahmi Gürpınar, her türlü toplum kesiminden insanı eserlerine dahil etmiştir. Onun karakterleri, yoksul mahallelerden, zengin ve gösterişli konaklara kadar geniş bir yelpazede hayat bulur.

Gürpınar'ın yaşamı da tıpkı eserleri gibi zorluklarla şekillenmiştir. Babası, Plevne Savaşı'nda Gazi Osman Paşa'nın yanında alay komutanı olarak çarpışmış, Ruslara esir düşmüştür. Annesi Ayşe Sıdika Hanım ise genç yaşta veremden hayatını kaybetmiştir. **Çocukluk yıllarının bu zorlu koşullarda geçmesi, hayatına derin bir etki yapmıştır. Bu acı deneyimler, insan ruhunu anlamadaki derinliğine katkıda bulunmuş, toplumsal sorunları eserlerinde daha kapsamlı işlemesine olanak sağlamıştır.**

Eğitimine erken yaşta başlayan Hüseyin

Sokağı Edebiyata Taşıyan Yazar: Hüseyin Rahmi Gürpınar

Edebiyat dünyamızın derin izlerini bırakan, romanları ve öyküleriyle tanıdığımız Hüseyin Rahmi Gürpınar, sadece bir yazar değil, aynı zamanda gazeteci ve tercümandı. Eserlerinde, bir dönemin ruhunu ve insanını en saf haliyle yansıttı; "sokağı edebiyata taşıyan yazar" olarak, edebiyat tarihimize silinmez bir iz bıraktı.

Rahmi, 4 yaşında babasının görev nedeniyle bulunduğu Girit'te eğitim almaya başlamış, 6 yaşında ise İstanbul'a dönüp anneannesinin yanında eğitimine devam etmiştir. Eğitimine başarıyla devam eden Gürpınar, Mahrici Aklam İdadisi'nde eğitim görmüş, ardından Osmanlı İmparatorluğu'nun prestijli okullarından biri olan Mekteb-i Mülkiye'ye kabul edilmiştir. Ancak eğitim hayatı sağlık sorunları nedeniyle bir süre kesintiye uğramıştır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, edebiyat dünyasına adım attığında, Ahmet Mithat Efendi gibi önemli bir ustadan destek almıştır. İlk yazısını 1884 yılında Ceride-i Havadis Gazetesi'nde yayımlayan Gürpınar, kısa sürede tanınan bir yazar olmuştur. Ancak asıl çıkışı, 'Şık' adlı romanıyla olmuştur. *Ahmet Mithat Efendi, Şık'ı okuduktan sonra Gürpınar'a şüpheyle yaklaşmış ve "Bu kitabı sen yazmış olamazsın, senin ağzın henüz süt kokuyor" diyerek genç yazarı eleştirmiştir.* Ancak kısa süre sonra Gürpınar'ın yeteneğini fark eden Ahmet Mithat, ona büyük bir moral kaynağı olmuş ve yazarlık kariyerini pekiştiren ilk adımını atmasına yardımcı olmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, sadece edebiyatıyla değil, yaşam tarzıyla da dikkat çekmiştir. *Kendisinin temizlik takıntısı olduğu, dört mevsim boyunca eldiven kullanma alışkanlığı, kolonyasız dışarı çıkmaması ve tokalaşmaktan kaçınması gibi özellikleri biyografik kaynaklarda sıkça yer bulur.*

Bir röportajında ise, evlilikle ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: "Yedi hastalık vardır ki bunlar genetikdir ve bunlardan son derece korkarım." Bu ifadeler, onun yalnızlık üzerine düşündüğü bir yaşam biçimi geliştirdiğini ve bu şekilde daha huzurlu olduğunu gösterir.

Ömrünün sonlarına doğru, Hüseyin Rahmi Gürpınar bir röportajında şu sözleri söylemiştir: *"Yalnızca kadınlara, çocuklara ve yaşlılara acıyorum. Acıma duygumu neredeyse yitirdim."* Gürpınar'ın

eserlerinde özellikle kadın-erkek ilişkileri üzerine önemli temalar bulunmaktadır. Bu temalar, onun toplumdaki eşitsizliklere karşı duyduğu duyarlılığı ve bu sorunları edebî bir dille ele alma arzusunu yansıtır.

Gürpınar, 80 yıllık yaşamının büyük kısmını Heybeliada'daki köşkünde geçirmiştir. 8 Mart 1944'te bu köşkte hayata veda eden Gürpınar, Abbas Paşa Mezarlığı'na defnedilmiştir. Bugün, yazara ait bu köşk bir müze olarak ziyarete açıktır ve bu müze, onun hayatına ve eserlerine olan ilgiyi pekiştiren önemli bir mekân olmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, edebiyat dünyasında önemli bir yer tutmuş, halkın yaşamına dair derinlemesine gözlemleriyle Türk edebiyatına yön vermiştir. Eserlerinde toplumsal eleştirileri, güldürüyü harmanlayarak sunmuş ve İstanbul'u, halkın yaşamını, kadın-erkek ilişkilerini, batıl inançları konu edinmiştir.

Gürpınar, Türk edebiyatına sadece bir yazar olarak değil, aynı zamanda toplumu anlamaya çalışan bir gözlemci olarak da katkı sunmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 8 Mart 1944'teki ölümünün üzerinden yıllar geçse de, eserleri hâlâ günümüzde etkisini sürdürmekte ve Türk edebiyatının en önemli köşe taşlarından biri olarak yerini almaktadır.

*"Anlatamıyorum.
Ben şimdi güzelliğin
bilinen kurallarından
çıktım.
Güzel sanatları,
estetigi, her bir şeyi
inkâr ediyorum.
Siz neyseniz
güzellik işte odur."*

MURAT AŞIK

ASTRO SAHNE SANATLARI

Astro Sahne
Sanatları

← Ritim Atölyesi

20
Haziran
20:30

← Mutlu Masallar Etkinliği
Çocuk Etkinliği

22
Haziran
12:00

← Biz Biriz Halk Müziği Topluluğu
Solo Konser

26
Haziran
20:30

← Workshop Etkinliği
Ayna Boyama

28
Haziran
20:30

← Şan Semineri
Workshop Etkinliği

30
Haziran
19:00

Kendi yazılarınızı dergimizde görmek ister misiniz? Kültür Sanat ve Edebiyat içerikli yazılarınızı iletisim@muvvakitdergisi.com adresine bekliyoruz.

